

ЗАШТЕДА НА СТРУЈА ЗА ПОБЕЗБЕДНА ЗИМА!

ЛУБИЛЕЈ 1957-2022

**65 ГОДИНИ ОД ПУШТАЊЕТО ВО
ФУНКЦИЈА НА ПРВАТА ГОЛЕМА
ХИДРОЕЛЕКТРАНА - „ВРУТОК“**

ОДБЕЛЕЖАН 28 АВГУСТ -
ДЕНОТ НА РУДАРИТЕ ВО РЕК
„БИТОЛА“ И РЕК „ОСЛОМЕЈ“

**ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ ЗА НАШИТЕ
КОЛЕГИ- РУДАРИ КОИШТО СЕ ГЛАВНА
АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРОИЗВОДСТВО
НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА**

ДЕЛЕГАЦИЈА ПРЕДВОДЕНА ОД ПРЕМИЕРОТ ДИМИТАР КОВАЧЕВСКИ ОСТВАРИ СРЕДБИ СО ПРЕМИЕРОТ НА ГРЦИЈА, КИРИЈАКОС МИЦОТАКИС И СО ПРЕТСТАВНИЦИ НА ЕНЕРГЕТСКИТЕ РЕСОРИ

На работната средба во Атина присуствуваше генералниот директор на АД ЕСМ Васко Ковачевски, министерот за економија Крешник Бектеши, генералниот директор на МЕПСО Орхан Муртезани, претседателот на Стопанска комора Бранко Азески и Виктор Андонов, соработник за енергетика. На состанокот беше договорено непречено да тече набавката и испораката на енергенси (јаглен и мазут) од јужниот сосед кон Северна Македонија за посигурно обезбедување на потребите на домашните производствени капацитети на електрична енергија, коишто произведуваат пред сè за

граѓаните и малото стопанство, но и обезбедување енергија за големите потрошувачи. Една од најголемите грчки компании „Митилинеос“, која е од огромно значење за грчката економија, најавува интерес за изградба на когенеративна гасна електрана во Скопје, што ќе произведува и електрична и топлинска енергија, како и за еден од стратешките проекти на Северна Македонија во енергетскиот сектор, изградбата на пумпно-акумулационата хидроцентрала „Чебрени“, на Црна Река, за којашто понуда пристигна и од грчкото електростопанство ППЦ, како и од

уште неколку европски компании. Наедно, се потврдија заложбите што се во согласност со планираните активности, најдоцна до средината на 2024 година да имаме снабдување со гас од Грција. Новиот терминал за течен гас (ЛНГ) во Александруполи значи енергетска независност, ослободување од рускиот гас и диверзификација на изворите. Стратешките проекти се од голема важност за долгорочната енергетска независност за стабилно и постојано снабдување со течен гас во едно исклучително кризно време.

РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА ЗА СПРАВУВАЊЕ СО ЕНЕРГЕТСКА КРИЗА ЌЕ СЕ СПРОВЕДУВА ПРЕКУ АД ЕСМ

Генералниот директор м-р Васко Ковачевски учествуваше на Самитот на иницијативата „Отворен Балкан“ во Белград, на тркалезната маса посветена на справувањето со енергетската криза, каде што присуствуваа највисоките владини претставници од земјите учесници, како и претставници од енергетските субјекти и институции. Директорот заедно со министерот за економија на Република Северна Македонија, Крешник Бектеши имаа одвоена средба со српската вице-премиерка и министер за рударство и енергетика, Зорана Михајловиќ, на којашто разговараа за соработката меѓу двете мини-

стерства во областа на енергетиката, енергетската безбедност и за нови проекти. АД ЕСМ, со максимална вклученост на расположливите капацитети, ја произведува целокупната електрична енергија за граѓаните и малите потрошувачи, а исто така нашата компанија ќе биде вклучена во реализација на договорените проекти за справувањето со енергетската криза кои ќе произлезат од иницијативата „Отворен Балкан“ и од другите форми на соработка меѓу земјите во регионот, чие директно спроведување во енергетиката ќе треба да се реализира преку АД ЕСМ.

Весник на
„Електрани на
Северна Македонија“
 (АД ЕСМ)

Главен и одговорен уредник:
 Јасминка Аневска

Редакција на весникот:
 Катерина Лазаровска-Зафировиќ
 Методија Куновски
 Мирче Котевски
 Јован Колевски

Лектор
 Весна Муловска-Рувинова

Телефони:
 ++ 389 (0) 2 3 149 225
 ++ 389 (0) 47 206 296
 ++ 389 (0) 2 3 149 102

e-mail:
 katerina.lazarovska@elem.com.mk
 metodija.kunovski@elem.com.mk

Уредува и печати:
 ГРАФО ПРОМ ДООЕЛ - Битола

30 ГОДИНИ ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКА СОРАБОТКА

Заменик-генералниот директор на АД ЕСМ д-р Имер Зенку, заедно со претставници од Амбасадата на Сојузна Република Германија, Германското друштво за меѓународна соработка (ГИЗ) и германската банка за развој (КфВ) го посетија ветерниот парк „Богданци“. ВЕЦ „Богданци“ е еден од најзначајните проекти што КфВ банката ги има поддржано и е во сопственост на АД ЕСМ. Изградбата финализираше 2014 година, а во тек е втората фаза со чија реализација ќе се зголеми инсталираниот капацитет и ќе се заокружи проектот на 50 MW инсталирана моќност. Директорот Зенку го поздрави проектот што е изграден со кредитна поддршка од КфВ банката: „Преку КфВ банката користиме и поволен кредит за изградба на Топлификација Битола, користиме поволен кредит за изградба на две фотонапонски електрани во РЕК Битола, една од 100 и една од 60 мегавати, а исто така со средства од КфВ ќе ја спроведеме третата фаза од ревитализацијата на нашите хидроелектрани. Исто така, вложу-

ваме во изградба и на други електрани од обновливи извори, пред сè сонце и ветер, каде користиме поволни кредитни линии и од други меѓународни финансиски институции“. Заменик-генералниот директор изрази почит и благодарност за триесетгодишната деловна соработка меѓу Северна Македонија и Германија, за поддршката на КфВ банката за реализација на проектите на АД ЕСМ и продолжување на успешната соработка во проширување на ветерниот парк со дополнителни турбини, исто така финансиски овозможено од германската КфВ банка. КфВ банката ќе продолжи и во иднина да ја поддржува Република Северна Македонија во нејзините заложби за позелена и одржлива инфраструктура. Фокусот ќе биде на обновливите извори на енергија, особено на изградба на нови капацитети во делот на соларна енергија и ветер, како и ревитализација на постоечките големи хидроелектрани.

РАБОТНА СРЕДБА НА ГЕНЕРАЛНИОТ ДИРЕКТОР СО ДЕЛЕГАЦИЈА ОД ЕНЕРГЕТСКИОТ СЕКТОР НА СЛОВАЧКА

Во рамките на посетата на словачката претседателка Зузана Чапутова на Р. Северна Македонија, во земјата допатува и делегација од енергетскиот сектор на Словачка.

Генералниот директор Васко Ковачевски, на покана на словачкиот амбасадор во нашата земја, присуствуваше на работен ручек со седумчлената словачка делегација.

На средбата беа разменети искуства од справувањето со енергетската криза, како и планираните инвестиции и развојот на енергетскиот сектор.

ЗА МАКЕДОНСКОТО СТОПАНСТВО ЌЕ СЕ ОБЕЗБЕДУВА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ПО ЦЕНА ПОД БЕРЗАНСКАТА

Генералниот директор на АД ЕСМ Васко Ковачевски учествуваше на состанокот меѓу владини претставници на Република Северна Македонија и Република Бугарија, на којшто беше договорено да се обезбеди електрична енергија од Бугарија по поволни цени за потре-

бите на македонското стопанство. Работната група, составена од министерот за економија Бектеши, министерот за енергетика на Република Бугарија, претставници од АД ЕСМ и од други компании во рамки на Република Бугарија, треба да изнајде решение за капа-

цитетите и за транспортот на електрична енергија. На работните средби ќе се дискутира и за цените што ќе треба да бидат дефинирани согласно со легислативите на Република Бугарија и на Република Северна Македонија, и согласно со директивите на Европската Унија.

ОБЕЗБЕДЕНИ 25 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА ИЗГРАДБА НА ФЕ БИТОЛА-1 ОД 20 MW И ФЕ ОСЛОМЕЈ-2 ОД 10 MW

АД ЕСМ потпиша договор со ЕБРД за поволна кредитна линија за изградба на две фотонапонски електрани, ФЕ Битола-1 од 20 MW и ФЕ Осломеј-2 од 10 MW. Изградбата на двете електрани ќе чини околу 25 милиони евра, од кои 5,7 милиони евра ќе бидат грант од Европската комисија, што го намалува кредитот и самите трошоци за изградба за 20%. Ова е показател дека европските институции ги вреднуваат заложбите на Владата и на ЕСМ за брза и праведна транзиција кон зелена енергија.

ФЕ Битола-1 од 20 MW ќе значи почеток на енергетската транзиција на РЕК „Битола“. Електраната ќе биде изградена врз исцрпен рудник за јаглен и ќе биде најголема сончева електрана во државна сопственост. За РЕК „Битола“ се подготвуваат и други проекти за фотонапонски електрани во кругот на комбинатот, од дополнителни 260 MW. ФЕ Осломеј-2 од 10 MW во Кичево ќе биде продолжение на почнатиот процес на енергетска транзиција на РЕК „Осломеј“, каде што се во тек

подготвителни активности за изградбата на уште две ФЕ од вкупно 100 MW. Нашата крајна цел е овие капацитети што работат на јаглен целосно да ги замениме со електрани што работат на сонце, а во РЕК „Битола“ делумно и со гасна електрана. Во нашата компанија во тек е реализација на 12 проекти од обновливи извори на енергија, коишто ќе донесат инсталирана моќност од 1760 MW, што е повеќе од постоечката инсталирана моќност на сегашните капацитети на ЕСМ, од 1420 MW.

СОСТАНОК НА АД ЕСМ СО КЕК ОД КОСОВО ЗА ЕНЕРГЕТСКА СОРАБОТКА

АД ЕСМ и косовската државна енергетска компанија КЕК почнаа засилена соработка заради полес-

но надминување на енергетската криза и реално согледување на состојбата пред почетокот на

грејна сезона. На иницијатива на двете влади, тимови од двете енергетски компании АД ЕСМ и КЕК, и од Министерствата за економија на Северна Македонија и на Косово, разговараа за можноста за енергетска размена на суровина (јаглен) за струја. Преговорите се водат од правен аспект и од аспект на правилата за регулација на енергијата во регионот, и кога ќе се изнајде правната можност тоа ќе биде основа за постигнување долгорочен договор. Во моментот соработката е на комерцијална основа, односно на отворениот повик за набавка на јаглен којшто го има компанијата, се јавуваат фирми што имаат склучено договори со рудниците во Косово за испорачување косовски јаглен. Со Косово се разговара и за заеднички долгорочни вложувања во енергетиката.

ЕСМ СЕ ПРЕТСТАВИ НА ПРВИОТ СИМПОЗИУМ ЗА ЕНЕРГЕТИКА ВО ЦРНА ГОРА НА ТЕМА „НОВИ ЕНЕРГЕТСКИ ТРЕНДОВИ“

Директорите на секторот за развој и инвестиции и финансии, Благој Гајдарџиски и Добрила Стефаноска учествуваа на регионалниот симпозиум за енергетика „Нови енергетски трендови“ во Будва, во организација на Електростопанство на Црна Гора и Сојузот на енергетичари. Директорот Гајдарџиски беше говорник на првиот панел насловен „Обновливите извори на енергија како приоритет за развој на

енергетскиот сектор во Црна Гора и регионот“ каде што ги претстави проектите во обновливи извори на АД ЕСМ и планот за идни инвестиции кои се во правец на движење на државата кон зеленото сценарио во производството на електрична енергија, а кои имаат голема поддршка од Европската енергетска заедница. Присутните на симпозиумот беа запознаени дека АД ЕСМ ја менаџираше енергетската и

топлинската криза во Р. Северна Македонија, а во исто време работи и на реализација на инвестициите во обновливи извори на енергија. Панел-дискусиите на регионалниот симпозиум овозможуваат размена на искуства, можност за проширување на контактите со претставници од други компании и нови можности за соработка во електроенергетскиот сектор во Југоисточна Европа.

МОЖНОСТ ЗА ЕНЕРГЕТСКА РАЗМЕНА МЕЃУ РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА СРБИЈА - ГАС ЗА СТРУЈА

Генералниот директор на ЕСМ, Васко Ковачевски, директорот за производство Благојче Трповски, генералниот директор на МЕПСО, Орхан Муртезани и Виктор Андонов, соработник за енергетика во Владата на РСМ, се сретнаа со претставници од енергетскиот сектор на Република Србија: „Електропривреда Србије“ (ЕПС), Регулаторната агенција, Министерството за енергетика, Србија Гас. На работната средба што се одржа во АД ЕСМ, на ниво на највисоко

раководство, се разгледуваше можноста за енергетска размена меѓу двете земји „гас за струја“, односно Република Северна Македонија да обезбеди гас од Република Србија за когенеративната електрана ТЕ-ТО по цена под берзанската, а потоа дел од произведената електрична енергија од ТЕ-ТО да се врати во Република Србија. На состанокот беа разгледувани законските регулативи, можностите за енергетска размена, а беше договорена и засилена регионална

соработка заради полесно надминување на енергетската криза и кризата со топлинска енергија во претстојната грејна сезона, но беше потврдена и силната заемна поддршка меѓу двете држави. На средбата што се одржа со претставниците на енергетскиот сектор на Србија, сите присутни се согласија дека меѓусоседската соработка во време на криза е суштинска за надминување на проблемите, како и за справување и надминување на кризата во која сите се наоѓаме.

РАБОТНА СРЕДБА ВО АТИНА НА ГЕНЕРАЛНИОТ ДИРЕКТОР ВАСКО КОВАЧЕВСКИ СО ДИРЕКТОРОТ НА ЕНЕРГЕТСКАТА ЗАЕДНИЦА, АРТУР ЛОРКОВСКИ

На самитот за електрична енергија што се одржа во Атина, генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски, се сретна со новоназначениот директор на Енергетската заедница (ЕЗ), Артур Лорковски. Генералниот директор го запозна Лорковски со предизвиците со кои се соочи државата во текот на енергетската криза, и успешното менаџирање на АД ЕСМ што го спроведува со силна поддршка од Владата на Р. Северна Македонија. На состанокот беа истакнати

предизвиците што се очекуваат во текот на целата година, како и за следната грејна сезона 2022/23 г. Лорковски, од своја страна изрази поддршка за државата и за АД ЕСМ истакнувајќи ја нашата лидерска позиција во енергетската транзиција во Југоисточна Европа и упати порака да се продолжи во истиот правец. Договорена е работна средба на којашто подетално ќе се разговара за енергетските теми и проекти.

РЕГИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ЕНЕРГЕТСКО СОВЕТУВАЊЕ ВО ЗЛАТИБОР – СРБИЈА

Директорката за правни работи и член на Управниот одбор на АД ЕСМ, Душица Сеизовска-Јовановиќ, учествуваше на регионалното советување за енергетика што се одржа во Златибор, Србија, на теми поврзани со предизвиците на почнатиот процес на енергетска транзиција. Директорката Сеизовска-Јовановиќ нагласи дека енергетската криза, која АД ЕСМ со помош на Владата успешно ја измена, не ја отргна компанијата од нејзините проекти и инвестиции во обновливи извори на енергија. Присутните претставници на енергетските претпријатија од регионот беа запознаени со сите активности на Р. Северна Македонија во однос на енергетиката и на енергетската транзиција, и информациите наидоа на позитивен прием и

интерес кај учесниците. Советувањето, на кое присуствуваше и претседателката на Надзорниот одбор на АД ЕСМ, Слаѓана Богдановиќ, исто така беше можност да се слушнат искуствата од соседните земји и земјите од регионот, и тие да се искористат и применат во претстојниот период за менаџирање и справување со предизвиците што ги носи следната грејна сезона, во услови на сè уште незавршена енергетска криза. На конференцијата се дискутираше за соочувањето на конвенционалната енергетика со енергетската транзиција, пазарното финансирање на енергетската транзиција во регионот, новите технологии за декарбонизација во индустријата.

ЕСМ ФОРМИРА НОВИ ПОСЕБНИ ДРУШТВА ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ТОПЛИНСКА ЕНЕРГИЈА НА СКОПЈЕ И НА БИТОЛА

Со цел поуспешно пребрдување на кризата со топлинска енергија, Владата го задолжи АД ЕСМ да основа три трговски друштва за вршење поединечни енергетски дејности - производство, дистрибуција и снабдување со топлинска енергија за подрачјето на град Скопје, чиј основач и единствен содружник ќе биде АД ЕСМ. Нашата компанија, со одлука на Влада и со задолжение на УО, веќе формира три нови компании за производство, дистрибуција и снабдување со топлинска енергија. ЕСМ ги комплетираше тимовите на новоформираниите три фирми, влезе во овој проект со свои капацитети, и во делот на опремата и во делот на човечките ресурси, сè со цел да обезбеди континуирано и стабилно снабдување на Скопје со топлинска енергија за претстојната грејна

сезона. „За почеток во овие фирми се ангажирани наши вработени во делот на менаџментот и управувањето, и дел од вработените од БЕГ, затоа што веќе имаат вештини стекнати со практика, имаат работно искуство и оперативност во делот на одржувањето на мрежите и на производството. Доколку има потреба, а мислам дека нема да има, согласно со Законот за работни односи, ќе бидат објавени огласи за вработување. Јас сметам дека ќе работиме со многу помал капацитет на вработени отколку што претходно работеше БЕГ“ - рече генералниот директор Ковачевски. Во овој проект ќе помогне и Владата, со носење брзи одлуки и поддршка во делот на финансиите. Исто така, АД ЕСМ беше задолжено да формира уште еден ДООЕЛ-Топлификација Битола, друштво

коешто има обврска да го спроведува реализирањето на договорот во прва фаза кој АД ЕСМ го има склучено за изградба на топловодот од РЕК „Битола“ до градот Битола. Во следните фази ова друштво ќе се грижи за производство, дистрибуција и снабдување со топлинска енергија на Битола и другите две општини, проект предвиден дури пред 30 години, а којшто сегашниот менаџмент на АД ЕСМ и Владата веќе го спроведуваат. Топлификација Битола е инвестиција од над 40 милиони евра, од кои дел се средства на ЕСМ, а поголемиот дел се поволна кредитна линија од германската КфВ Банка, и е проект што ќе донесе големи еколошки и економски придобивки за трите општини што гравитираат околу РЕК „Битола“, а тоа се Битола, Новаци и Могила.

ПРОГЛАСЕНА ЕНЕРГЕТСКА КРИЗА

Владата прогласи кризна состојба во снабдувањето со топлинска енергија на подрачјето на Град Скопје и во снабдувањето со електрична енергија на национално ниво. Двете одлуки почнаа да се применуваат. Првата одлука е донесена заради недостиг на топлинска енергија, можноста за користење алтернативно гориво и состојбите на пазарот на топлинска енергија, а втората заради недостиг на електрична енергија и состојбите на

пазарите на електрична енергија. Со денот на отпочнувањето на примена на овие одлуки, како што соопшти Владата, Комисијата за следење на состојбите со снабдување со електрична енергија и за следење на состојбите со снабдување со топлинска енергија постојано ја следи, анализира и проценува состојбата на пазарите на електрична и топлинска енергија и предлага мерки согласно со уредбите што ги регулираат крите-

риумите и условите за прогласување кризна состојба. Од почетокот на септември стапија во сила и мерките за штедење на електрична енергија што ќе важат до крајот на март следната година. Комисијата за јавно-приватен дијалог станува кризно тело преку кое Владата и бизнис-секторот заеднички ќе дејствуваат во насока на справување со енергетската криза.

„ЗАШТЕДА НА СТРУЈА ЗА ПОБЕЗБЕДНА ЗИМА“

СЕ ОБВРЗУВААТ ДРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ДА ШТЕДАТ НАЈМАЛКУ 15 % ПРОЦЕНТИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Министерот за економија Крешник Бектеши заедно со генералниот директор Васко Ковачевски, на прес-конференција информираа за пакетот-мерки, препораки и задолженија за заштеда на електрична и топлинска енергија, коишто ги усвои Владата, на седница, на предлог на Министерството за економија. Мерките се носат за да се намали потрошувачката на електрична енергија и кај државните и јавни институции, но и кај домаќинствата и компаниите со крајна и единствена цел – „Заштеда на струја за безбедна зима“.

-Како што и претходно напоменах, а и во повеќе наврати алармиравме, прогнозите се дека ќе ја преживуваме една од најтешките зими на енергетски план, не само во нашата земја туку и во сите земји во регионот и во Европа. Со цел полесно да се справиме со периодот што нè очекува, за да имаме непречено снабдување со електрична енергија, но и нејзино ефикасно искористување, како и крајната и многу важна цел - пониски сметки за струја, Министерството за економија подготви план и препораки сročени во документ „Заштеда на струја за безбедна зима“ - рече министерот Бектеши. Според министерот, препораките, укажувањата и задолженијата се поделени во повеќе категории, пред сè во зависност од тоа дали се однесуваат на домаќинствата, компаниите или просториите на јавните објекти во сопственост на државата (министерства, агенции, органи на државна управа, државни компании, општини и град Скопје). За домаќинствата и компаниите се предвидени само препораки за штедење на електрична енергија кон кои ќе треба да се придржуваат, додека за институциите се предвидени конкретни задолженија. „Заедничката цел што треба да ја постигнеме е намалување на потрошувачката на енергија за 15 % споредено со истиот

месец од претходната година. Доколку не се постигне оваа цел, ќе следуваат санкции за органот кој ја раководи институцијата, предвидени со посебна одлука на Влада“, потенцира Бектеши.

ПАКЕТ – МЕРКИ, ПРЕПОРАКИ И ЗАДОЛЖЕНИЈА ЗА ЗАШТЕДА НА ЕЛЕКТРИЧНА И ТОПЛИНСКА ЕНЕРГИЈА ПАКЕТ- МЕРКИ И ЗАДОЛЖЕНИЈА ЗА ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Заради настанатите состојби поврзани со енормниот пораст на цената на електричната енергија на регионалните пазари и недостатокот на сопствено производство на електрична енергија, потребно е во периодот од 1 септември 2022 година до 31 март 2023 година, сите раководни лица на јавните институции на централно ниво да преземат соодветни мерки за да се намали потрошувачката на електрична и топлинска енергија за 15% споредено со истиот период од 2021/2022 година. За да може да се спроведе штедењето потребно е погодна организација на процесот на работа во соодветни услови, со примена на задолжителните мерки, и тоа:

- Да се исклучи декоративното осветлување на фасадите на сите јавни објекти и културни споменици.
- Да не се користи осветлување во внатрешните простории и канцелариите во јавните објекти во период кога има доволно дневна светлина.
- Во јавните објекти, во сезона на ладење температурата на климатизерите да се намести не пониско од 27 степени, а во сезона на греење не повисоко од 20 степени.
- Јавните институции, во рамките на буџетите, да инсталираат колекторски системи за греење на вода, доколку тоа е разумно и исплатливо.

- Јавните институции целосно да го исклучат осветлувањето на излозите по завршување на работното време.

- Да се заменат старите светилки со вжарено влакно со компактни флуоресцентни светилки.

- Редовно да се менуваат филтрите на грејните тела односно клима-уредите во работните простории.

- Да се заменат старите прозорци во работните простории со нови ПВЦ прозорци за да се намали проветот.

- Да се инсталираат интелигентни системи за управување со потрошувачката на енергија.

- Доколку има финансиски средства на располагање, да се размисли тие да се инвестираат во подобрување на енергетската ефикасност, во насока на промена на енергетски ефикасни прозорци, подобрување на изолацијата, подобрување на енергетската ефикасност на системите за греење и за ладење, вложување во фотоволтаични системи.

- Се задолжуваат сите институции на централно ниво од редот на своите вработени да определат лица кои ќе се грижат за намалување на потрошувачката на енергија, согласно со наведените препораки, применувајќи чести контроли во текот на работното време, а особено по завршување на работното време, со цел намалување на потрошувачката за 15 % споредено со истиот месец од минатата година.

- Се задолжуваат јавните институции, министерствата, агенциите, државните претпријатија и сите други органи на државна управа на централно ниво, коишто повеќе од 90 дена се снабдуваат со електрична енергија од снабдувачот со електрична енергија во краен случај, во најкус можен рок да извршат избор на снабдувач со електрична енергија на отворениот пазар.

ОСВЕТЛУВАЊЕ

85 %

ОДНЕСУВАЊЕ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И ДРЖАВНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА

За вработените во јавните институции и државните претпријатија:

- Користење скали наместо лифт, доколку е тоа соодветно, за да се намали потрошувачката на енергија.
- Кратко и интензивно проветрување на просториите – во зима да се проветрува пред да се напушти канцеларијата, а во лето рано наутро кога воздухот надвор е свеж.
- Исклучување на светилките кога се напушта просторијата или кога може да се користи дневна светлина.
- Печатење само на оние документи што се потребни и онолку копии колку што се неопходни.
- Да се исклучуваат сите компјутери по завршувањето на работниот процес.
- Од редот на своите вработени да определат лица кои ќе се грижат за намалување на потрошувачката на енергија, согласно со наведените препораки, применувајќи чести контроли во текот на работното време, а особено по завршување на работното време, со цел намалување на потрошувачката за 15 % споредено со истиот месец од минатата година.

ПРЕПОРАКИ ЗА ДОМАКИНСТВОТА

- Користете го бојлерот за подготовка на топла вода само кога таа ви е потребна и тоа по можност во ниска тарифа на електрична енергија (евтина струја), без притоа да се наруши квалитетот на живеење. Не го поставувајте термостатот на бојлерот за топла вода до максимум. Колку е температурата на водата повисока, толку е и топлинската загуба кон околината повисока.
- Избегнувајте позиционирање (вклучување) на ладилникот на (нај)ниски температури.

- Користете ги разумно грејните тела во вашиот дом.
- Во текот на денот користете го што е можно повеќе сонцето за осветлување како и за загревање на просторот во грејната сезона, додека во текот на ноќта во грејна сезона спуштајте ги ролетните и завесите.
- Во текот на денот во летна сезона спуштајте ги ролетните и завесите.
- Не ги блокирајте и не ги покривајте грејните тела со мебел или завеси. Ако грејното тело е покриено, тогаш тоа помалку емитуира топлина и помалку ја затоплува просторијата.
- Користете ја машината за миење садови секогаш полна, на ниска тарифа на електрична енергија.
- Машината за перење алишта користете ја секогаш кога е полна и во време на ниска тарифа на електрична енергија.
- Исклучувајте ги светилките во просториите во период кога подолго време не престојувате во нив.
- Исклучувајте го компјутерот по завршувањето на работата со него.
- Исклучувајте ги полначите за батерии од приклучоци (лап-топ, мобилни телефони).
- Гответе во помали садови или во садови соодветни на големината на ринглата.
- Заменете ги старите светилки (со вжарено влакно) со компактни флуоресцентни светилки или други соодветни со ознака за повисока класа на енергетска ефикасност.
- Редовно менувајте ги филтрите на уредите за греење и на клима-уредите во вашиот дом.
- Користете енергетски ефикасни (CFL, LED) светилки.
- Поставете туш со мало протекување на вода во вашите бањи.
- Изолирајте го таванот во вашиот дом и подобрете ја изолацијата на надворешните ѕидови.
- Изолирајте ги добро

прозорците и надворешната врата во вашиот дом или заменете ги со нови што имаат подобри карактеристики во однос на пренос на топлина (низок коефициент на топлопроводливост).

- Намалете го навлегувањето на надворешниот воздух во објектот (процепи, пукнатини, итн).
- При купување нов производ преферирајте тој да биде со највисока класа на енергетска ефикасност (A+++, A++, A+, A). Уредот со повисока класа на енергетска ефикасност троши многу помалку енергија, а со тоа и пари во однос на уред што е означен со пониска класа на енергетска ефикасност.
- Исклучете го декоративното осветлување на фасадите на приватните објекти.
- Не користете осветлување на внатрешните простории кога има доволно дневна светлина.
- Во сезона на ладење наместете ја температурата на климатизерите не пониско од 27 степени, а во сезона на греење не повисоко од 20 степени.
- Доколку е можно инсталирајте колекторски системи за загревање на вода.
- Користете скали наместо лифт доколку е соодветно за да се намали потрошувачката на енергија.
- Користете го клима-уредот кога навистина е потребен и температурата приспособете ја на разумно ниво.
- Кратко и интензивно проветрувајте ги просториите.
- Доколку имате финансиски средства на располагање, подобрете ја енергетската ефикасност преку промена на енергетски ефикасни прозорци, подобрување на изолацијата, подобрување на енергетската ефикасност на системите за греење и ладење, инвестирајте во фотоволтаични системи.
- Полнење на батериите на електричните тротинети во ниска тарифа на електрична енергија (евтина струја).

ЈУБИЛЕЈ 1957-2022

65 ГОДИНИ ОД ПУШТАЊЕТО ВО ФУНКЦИЈА НА ПРВАТА ГОЛЕМА ХИДРОЕЛЕКТРАНА - „ВРУТОК“

Нашата компанија одбележа 65 години од почетокот со работа на најстариот производствен капацитет во рамките на АД ЕСМ, хидроелектраната „Вруток“, којашто започна со работа далечната 1957 година. ХЕЦ „Вруток“ и целиот хидросистем Маврово е почнат со градба во 1947 година и во неговата изградба преку работни акции

учествувале околу 50.000 луѓе. Во 1957 година, кога започна работата на „Вруток“ и кога целосно се направи хидросистемот „Маврово“, почнаа да работат капацитети што имаа улога да ја обезбедат енергетската независност на новосоздадената македонска држава. На одбележувањето на настанот во ХЕЦ „Вруток“, каде што присуству-

ваше владина делегација предводена од премиерот Димитар Ковачевски, генералниот директор на АД ЕСМ Васко Ковачевски рече дека на денешните генерации, кои наследиле вакви исклучителни архитектонски и енергетски капацитети, им останува обврската беспрекорно да ги одржуваат и да ги чуваат.

„АД ЕСМ континуирано вложува во одржување на хидроелектраните. Во постапка сме на обезбедување средства за „Третата фаза на ревитализација на големите хидроелектрани“, што ќе чини 36 милиони евра. Ќе бидат ревитализирани големите хидроелектрани во Република Северна Македонија во сопственост на АД ЕСМ, и тоа: Вруток, Врбен, Равен, Тиквеш, Шпилје, Глобочица, Козјак и Св. Петка. Овие производствени капацитети обезбедуваат 20% од вкупното производство на електрична енергија во државата“ - рече директорот Ковачевски. Директорот на ХЕС „Маврово“, Горѓи Божиноски нагласи дека работата на хидроелектраните

пред сè зависи од природата односно дождовите и дотоците, но не помалку важен е и начинот на работење и менаџирање на задачите.

„Свесни сме за потребите на системот, за енергетската криза и за неповолната хидрологија, вложуваме големи напори да го исполниме нашиот дел, и во исто време реално ја согледуваме стварноста за големиот дел од товарот што го носат термоелектраните и колегите кои работат во тешки услови“ - рече директорот Божиновски. На настанот се обрати и поранешниот раководител на градежната служба на ХЕЦ „Вруток“, пензионираниот инженер Јово Чалоски, кој во името на сите пензионирани

вработени ги поздрави присутните и посака што поскоро да се изградат нови хидроелектрани.

Со едноминутно молчење, на соборот беше оддадена почит на 52. загинати работници кои во 1956 г. ги изгубиле животите во снежни лавини во текот на изградбата на хидросистемот „Маврово“. Генерациите што го изградија хидросистемот „Маврово“ ги задолжија сите наредни да се грижат за енергетската независност и да ја одржуваат во годините што следуваат, соодветно на развојот на општеството, на потребите од енергија и како одговор во време на сите енергетски кризи со кои се соочуваме.

ОДБЕЛЕЖАН 28 АВГУСТ - ДЕНОТ НА РУДАРИТЕ ВО РЕК „БИТОЛА“ И РЕК „ОСЛОМЕЈ“

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ ЗА НАШИТЕ КОЛЕГИ-РУДАРИ КОИШТО СЕ ГЛАВНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Нашата компанија традиционално го одбележа 28 Август - Денот на рударите. Министерот за економија Крешник Бектеши на покана на АД ЕСМ, присуствуваше на пригодниот настан во РЕК „Битола“, што се одржа во кругот на комбинатот, го честиташе празникот и им се обрати на присутните.

-Рударите се наш бесценет човечки ресурс. Рударството е основна гранка за индустриски развој на државата, а следејќи ги актуелните случувања во светот, оваа индустрија ќе стане основен фактор за опстанок и за развој на земјите. Северна Македонија има непроценливо природно богатство и затоа треба со особено внимание да се грижиме за наоѓалиштата на минерални сировини кај нас и да ги развиваме во согласност со најдобрите достапни технологии, - рече Бектеши.

Министерот потенцираше дека оваа година вниманието на Министерството за економија, како и на Владата, е насочено кон спречување и надминување на енергетската криза што ја зафати цела Европа, па и светот.

-Сигурноста во снабдувањето со енергија денес претставува основен, универзален услов за стопан-

ски развој на една земја или регион. Според степенот на користење на енергијата може да се согледа нивото на економска, технолошка и културна подготвеност на секоја средина. Министерството за економија со несмалено темпо ќе ги продолжи планираните активности во секторот рударство, обрнувајќи посебно внимание на овој економски сегмент за одржлив раст и развој, остварувајќи партнерски однос со човечкиот потенцијал кој работи во овој значаен економски сектор, - истакна министерот.

На пригодниот настан се обрати и генералниот директор Васко Ковачевски, кој ги поздрави присутните гости, членовите на Управниот и на Надзорниот одбор на нашата компанија, директорот на РЕК „Битола“, Пеце Матевски, вработените, и упати јавна благодарност до сите во АД ЕСМ за посветеноста и трудот што секојдневно ги вложуваат, посебно на нашите колеги-рудари во нашите енергетски комбинати во Битола и Осломеј, коишто неуморно работат за да се обезбеди стабилно и постојано снабдување со електрична енергија.

Директорот во своето обраќање истакна дека една успешна грејна

сезона е зад нас, но следува уште една, нова, потешка, според сите предвидувања, можеби најтешка во последните 70 години во Европа. - Изминатата грејна сезона ни покажа дека со силен ангажман на сите, почнувајќи од вработените, раководителите, директорите, менаџментот, сплотени и со заеднички сили, можеме да ги пребродиме сите кризи. Јагленот е главна сировина за производство на електрична енергија од РЕК „Битола“, но останува и основата на електроенергетскиот систем на нашата држава. Наша цел како компанија е во иднина сè повеќе и повеќе да вложуваме, а тоа и го правиме: и во постоечките, но и во нови производствени капацитети. Мораме да работиме уште попосветено и уште посилно, нашиот влог во оваа криза е влог за самите нас, но и влог за сите граѓани. Трудот и пожртвуваноста на нашите вработени се забележани од сите, и од државните институции и од граѓаните, - рече Ковачевски.

Менаџментот на АД ЕСМ вложи дополнителни напори за подобрување на условите за работа на рударите. Набавена е нова сопствена механизација за ископи во вред-

ност од над 20 милиони евра, нови 6 екоавтобуси за превоз на работниците во вредност од околу 2 милиони евра, нови возила за превоз на работниците низ рудникот од над 600 илјади евра, и многу други работи. Механизацијата и возилата, покрај економска и технолошка вредност, во голема мера им ги олеснуваат условите за работа на работниците. -Сè додека тука не ја изградиме гасната електрана којашто треба да замени два блока од термоелектра-

ната и додека не го изградиме Чебрен, ние мора да се потпираме на РЕК „Битола“, а секако и на РЕК „Осломеј“. Пред нас е нов предизвик, уште потешка зима, со повисоки цени на енергенсите и на струјата. Токму затоа Владата донесе задолженија и препораки за штедење на електричната енергија. И од ова место овде упатувам апел: сите заедно да придонесеме за заштеда на електричната енергија. Оваа зима од нас ќе се бара многу труд, и уште поголем влог, но и

уште поголема одговорност во нашите постапки како поединци. Знам дека умееме, знам дека можеме, знам дека мораме, - истакна Ковачевски.

По повод Денот на рударите традиционално беа наградени вработени во РЕК „Битола“ за покажаната успешност, пожртвуваност и посветеност, а беа доделени и посебни признанија на вработени во РЕК „Битола“ и „Осломеј“ кои во меѓувреме се пензионирале.

ИНИЦИЈАТИВА ЗА РАЗМЕНА НА ИСКУСТВА МЕЃУ РЕГИОНИТЕ СО ЈАГЛЕН,
КОИШТО СЕ ВО ЕНЕРГЕТСКА ТРАНЗИЦИЈА

ПРАВЕДНА ТРАНЗИЦИЈА-ЗАМЕНА НА ФОСИЛНИТЕ ГОРИВА СО ЧИСТА ЕНЕРГИЈА

Транзицијата на РЕК „Битола“ од производство на електрична енергија од јаглен кон производство од обновливи извори апсолутно не значи затворање на комбинатот. Во сите проекти што ги планираме и сите чекори што ги преземаме, покрај континуираното производство на струја, наш врвен приоритет се вработените, истакна директорот на РЕК „Битола“, Пеце Матевски, на средбата во рамките на иницијативата за размена на искуства помеѓу регионите со јаглен, коишто се наоѓаат во енергетска транзиција, од Северна Македонија и од Грција.

„Праведната транзиција за нас не е само замена на фосилни горива со чиста енергија. Пред сè, во сржта на праведната транзиција е да го обезбеди човековото право на работа и добросостојба, да обезбеди нула отпад и реставрација на екосистемите. Со изградбата на

капацитетите за производство на електрична енергија од обновливи извори што ги планираме, бројот на вработени во РЕК „Битола“ само ќе се зголемува“, рече Матевски.

Тој се осврна и на проектите за изградба на капацитети за производство на електрична енергија од обновливи извори што во моментот ги работат АД ЕСМ и РЕК „Битола“. „За првата фотонапонска електрана во РЕК Битола од 20 MW, АД ЕСМ потпиша договор со ЕБРД за поволна кредитна линија. Втората фотонапонска електрана од 60 MW ќе биде изградена на просторот на исцрпените наоѓалишта на јаглен во рудникот Суводол. Третата сончева електрана од 100 MW ќе биде изградена, исто така, во рудникот Суводол, додека четвртата од 100 MW ќе биде лоцирана во рудникот Брод-Гнеотино. Во тек се подготовки за изградба и на гасна електрана во РЕК „Битола“, со почет-

на инсталирана моќност од 250 MW, што ќе обезбедува и електрична енергија, но и топлинска енергија за општините Новаци, Могила и Битола. Сите наведени проекти ја претставуваат енергетската транзиција на РЕК „Битола“ и се инвестиции кои во следната декада треба да го заменат производството на електрична енергија од јаглен, паралелно преквалификувајќи ги и вработените за работа во нови типови производствени капацитети“, рече Матевски. Иницијативата за размена на искуства меѓу регионите со јаглен, а кои се во енергетска транзиција, ја реализира Македонската академија на науките и уметностите во соработка со Кабинетот на премиерот на Република Северна Македонија и Секретаријатот за европски прашања. Иницијативата финансиски е поддржана од Европската комисија.

РЕМОНТ НА БЛОК 1 ВО РЕК „БИТОЛА“

Од 19 септември, па во следните триесетина дена, на блок 1 ќе се врши ремонт и ќе бидат извршени неопходните зафати со цел зголемување на неговата стабилност, сигурност и континуирано производство во текот на претстојната грејна сезона. Заради енергетската криза во која се наоѓа Република Северна

Македонија и Европа, но и потребата од континуирано и зголемено производство на електрична енергија, ремонтот на блок 1 на РЕК „Битола“ ќе се изведува пократко од вообичаениот период. Потребите за електрична енергија на граѓаните и малите потрошувачи се задоволуваат целосно преку други-

те производствени капацитети на АД ЕСМ. Од 19 септември во погон е ставен РЕК „Осломеј“, а од 27 септември започна со работа и ТЕЦ „Неготино“. По завршувањето на ремонтот на блок 1, планирани се ремонтни активности и на блок 2, додека блок 3 се очекува да биде ставен во функција на почетокот на ноември.

ПРИСТИГНАА ТРИ НОВИ ТЕРЕНСКИ ВОЗИЛА ЗА ТРАНСПОРТ НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО РУДНИЦИТЕ НА РЕК „БИТОЛА“

За овие возила, колегите во РЕК „Битола“ обично го користат терминот „тенк“ заради можноста да се движат по рудничките патишта и безбедноста што ја овозможуваат при транспортот. Покрај овие три возила, во РЕК „Битола“ се очекуваат уште две исти вакви теренски возила, со што значително ќе се подобрат условите за работа на

вработените во комбинатот, пред сè во рудникот ПЈС Суводол. Набавката на петте нови теренски возила е прва од ваков карактер во РЕК „Битола“ по речиси цела една деценија. Нашата компанија останува цврсто решена да вложува во подобрување на условите за работа на вработените во сите сегменти.

48 €/MWh ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ЗА ПЕРИДОТ ОД ЈУЛИ ДО ДЕКЕМВРИ 2022 ГОДИНА

АД ЕСМ ја продава произведената електрична енергија од 48 евра за мегават-час за периодот јули-декември 2022 година. Цената за претходните шест месеци, јануари-јуни 2022 г., изнесуваше 41€/MWh. Корекцијата на цената мора да се гледа во контекст на енормното зголемување на цените на енергенсите на глобално ниво, како и нивната достапност, особено во период на грејна сезона. Цените на мазутот, јагленот, гасот и електричната енергија забележуваат исклучително поскапување и тешкотии при набавката, што влијае врз производствената цена на електричната енергија од нашата компанија. Кога се анализира продажната цена од 48 евра за мегават-час треба да се земе предвид дека цените за електрична енергија на берзата HUXEX за периодот јули-декември 2022 г. се

движат меѓу 320 и 360 евра за мегават-час. Ако АД ЕСМ пресмета пазарна цена кон ЕВН Хоме тогаш крајната цена за граѓаните би била приближна до бројките од берзанските цени. Ние како општествено одговорна компанија и натаму се обидуваме да одржуваме колку што е можно пониска цена, и корекциите да бидат во рамките на тоа што е неизбежно за да се обезбеди функционалност на компанијата. За периодот јули-декември 2022 г. АД ЕСМ ќе ги обезбеди вкупните количини на електрична енергија што му се потребни на ЕВН Хоме, односно 100 % ќе ги покрие потребите на граѓаните и малите потрошувачи (Законот за оваа година го обврзува ЕСМ за 60 %), а ќе изврши и целосно покривање на техничките загуби во системот на ЕВН Електродистрибуција и целосно покривање на техничките загуби во

системот на МЕПСО. Исто така, ЕСМ се обврза да обезбеди и дополнителни 10 % енергија доколку ЕВН Хоме го побара тоа во текот на договорениот период. Конзумот на ЕВН Хоме е зголемен за 27 % поради префрлањето на потрошувачи од слободниот на регулираниот пазар (деловни субјекти, општини, јавно осветлување). Од тие причини, АД ЕСМ го зголеми планот за производство на електрична енергија за 2022 г. за 20% од производството во 2021 г. Додатните потреби на ЕВН Хоме и на ЕВН Електродистрибуција ќе ги задоволеме со дополнителна набавка на јаглен за зголемување на производството од термоелектраните „Битола“ и „Осломеј“, како и обезбедување доволни количини мазут за работа на ТЕЦ „Неготино“.

МАКЕДОНСКАТА ЕНЕРГЕТСКА АСОЦИЈАЦИЈА НА РАБОТНА СРЕДБА ВО СТОПАНСКАТА КОМОРА

– Нашите капацитети се во фаза на подготовка за да имаме сигурно производство на електрична енергија од термоелектраните во текот на грејната сезона, рече генералниот директор Васко Ковачевски на работниот состанок во Стопанската комора. ЕСМ целосно ќе ги задоволи потребите на универзалниот снабдувач ЕВН Хоме, потребите за загубите во системот за електродистрибуција и потребите на МЕПСО и истакна дека сите неопходни набавки се направени навремено и по поволни цени. За набавка на досега испорачаниот мазут се потрошени околу 25 милиони евра, а за јагленот околу 30 милиони евра.

За грејната сезона ЕСМ ќе набави околу 1,5 милиони тони јаглен од увоз, во фаза на испорака се 30 илјади тони мазут од пристаништето во Солун за потребите на ТЕЦ „Неготино“, има договор за набавка на вкупно 120 илјади тони мазут што се веќе обезбедени, а објавен е повик за набавка на уште 200 илјади тони мазут за периодот од декември до април. Сега, потенцијалот, пристигнуваат количества јаглен од набавките кои се извршени во март, април и мај и за кои се склучени договори, а дополнително ќе се набават нови количества што ќе се испорачуваат од ноември

до април. Просечната цена за набавениот јаглен е од 55 до 62 евра по тон, а на берзата во моментот чини од 90 до 120 евра за тон.

– Имаме доволно количини и одговорно може да потврдам дека како држава во моментот набавуваме јаглен со најниска цена во регионот. За набавка на 140 илјади тони мазут имаме склучено договор уште во март годинава. Од нив досега се испорачани околу 35 илјади тони, а во наредните месеци треба да се испорачаат уште 105 илјади тони. АД ЕСМ досега стопроцентно ги задоволува потребите за електрична енергија на регулираниот пазар и немаше никаква потреба од набавка на струја од увоз. Доколку во текот на зимата има недостиг на енергија тогаш ќе вземеме, но тоа ќе бидат многу мали количини. Во согласност со планот за производство се предвидува дека до април 2023 г., стопроцентно, ќе ги испорачаме сите потреби за енергија за ЕВН Хоум, Електродистрибуција и за МЕПСО, изјави директорот Ковачевски, по работната средба во Стопанската комора со Македонската енергетска асоцијација.

Тој нагласи дека за блок 3 веќе е склучен договор за набавка на нов трансформатор, а паралелно се поправа и стариот. Се очекува и

третиот блок на РЕК „Битола“ да биде ставен во функција. За потребите на двата капацитети работиме на зголемен ископ на сопствен јаглен и во „Битола“ и во „Осломеј“, а паралелно на тоа се извршени набавки и се склучени договори за испорака на јаглен од Грција и од Албанија. Се прават напори за набавка на дополнителни количини на јаглен од Косово.

МЕРКИ ЗА СТОПАНСТВОТО ЗА СНАБДУВАЊЕТО СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Комората предложи мерки до Владата, и воедно упати апел до АД ЕСМ ако има вишок на електрична енергија во текот на зимскиот период, да се понуди во повластен пакет за домашните фирми што трошат големи количини струја, а кои се во тешка состојба со оглед на тоа што се очекува електричната енергија да достигне уште повисоки цени од моменталните.

АД ЕСМ веќе ги набавува потребните енергенци и го зголемува сопствениот ископ на јаглен, со цел да го максимално да го зголеми производството, така што секоја количина над таа што е потребна за граѓаните, ќе има можност преку одреден модел да биде понудена на домашното стопанство.

ЕНЕРГЕТСКА КОНФЕРЕНЦИЈА МЕФ 2022

ДИРЕКТОРОТ КОВАЧЕВСКИ НА МЕФ 2022: ЕСМ ПАРАЛЕЛНО ФУНКЦИОНИРА НА ДВЕ ТРАСИ - ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ВО КРИЗА И ИНВЕСТИРАЊЕ ВО ОБНОВЛИВИ ИЗВОРИ

Синергија во справувањето со енергетските предизвици, пазарот на гас во Западен Балкан во време на енергетска криза, аспекти на декарбонизацијата во Југоисточна Европа од перспектива на различни нивоа на власт, беа само дел од темите за коишто се зборуваше на петтото издание на Енергетскиот форум МЕФ 2022. Форумот се одржа во Охрид, беше поделен во седум панели, а присуствуваа високи владини претставници од земјава и од регионот, амбасадори во нашата земја, претставници на домашни и странски енергетски компании, како и бројни важни чинители од земјата и од регионот. -АД ЕСМ презеде обврска за инвестирање во 12 проекти, но истовремено се справува со сериозна енергетска криза. Обезбедуваме електрична енергија, и паралелно работиме на тоа енергетската транзиција да биде и брза и праведна, - рече генералниот директор Ковачевски на енергетскиот форум МЕФ 2022. Европската енергетска криза ги отежнува активностите што се предвидени за спроведување на зеленото сценарио, како кај нас така и во Европа, истакна Ковачевски, на енергетската конференција МЕФ 2022 во Охрид.

Говорејќи на панелот „Нови пристапи во постигнувањето на целта за нет-зеро“, директорот рече дека АД ЕСМ паралелно функционира на две траси односно работи на стабилно обезбедување и испорачување електрична енергија за граѓаните, и истовремено работи на изградба на електрани од обновливи извори и спроведување на зелената агенда.

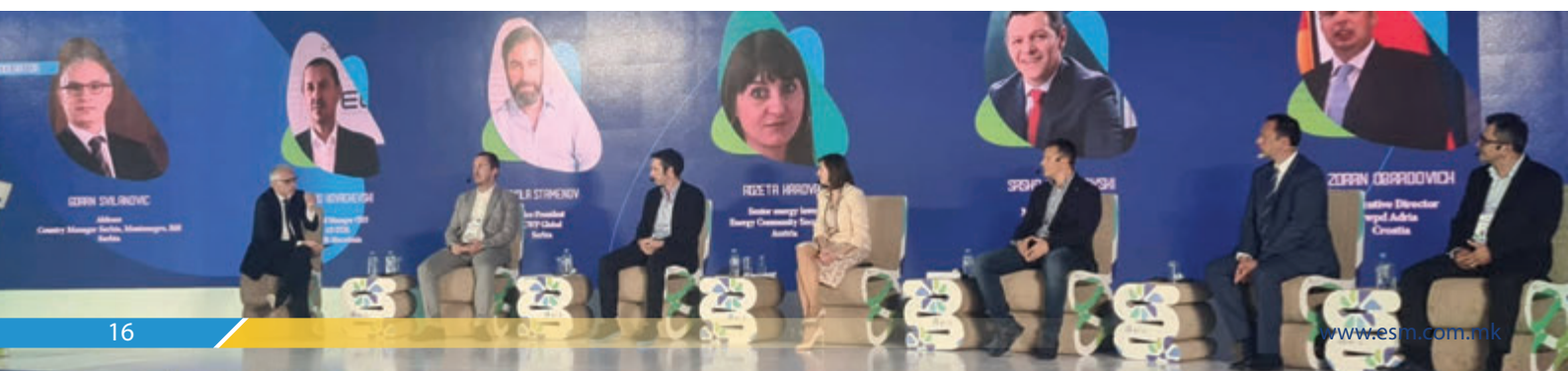
„АД ЕСМ продолжи со инвестициите во обновливи извори и покрај енергетската криза. Токму првата фотонапонска електрана „Осломеј 1“ е изградена во текот на кризата со ковид-19 и енергетската криза, во исклучително тешки услови за работење, а веќе произведува електрична енергија од сонце. Обезбедивме финансирање и за ФЕ Битола 1 од 20 MW и ФЕ Осломеј 2 од 10 MW. Имаме и други проекти за обновливи извори во подготовка, со кои имаме намера да го замениме производството од јаглен, додека базната енергија би се обезбедувала од електрани на гас, и од хидроелектраната Чебрин, проект што исто така посветено го водиме“ - рече директорот Ковачевски.

Ковачевски потенцира дека сите држави доживеаја последици од енергетската криза врз нивните

програми за намалување на емисиите во атмосферата и спроведувањето на активности кон зеленото сценарио, а причините за тоа се големите финансиски средства кои енергетската криза ги побаруваше од државните буџети, така што и државите и енергетските компании мораа да кратат средства од други програми за да можат да обезбедат доволно електрична енергија, но и други енергенси за секојдневното функционирање и потреби на граѓаните.

На крајот, директорот Ковачевски го потенцираше придонесот на Управниот и на Надзорниот одбор, директорите и сите вработени во ЕСМ, со чијшто максимален ангажман во време на најголемата енергетска криза воопшто, се обезбедува сигурна и стабилна испорака на електрична енергија и притоа се заштитуваат граѓаните и малите потрошувачи од енормни зголемувања на цената на струјата.

Настанот е во организација на ЗИП Институтот, Владата на Република Северна Македонија, под покровителство на кабинетот на вицепремиерот задолжен за економски прашања, Фатмир Битиќи, Амбасадата на САД во Скопје, и Делегацијата на ЕУ во Скопје.

СЕФФ: ДЕБАТИ ЗА ЕНЕРГИЈАТА, ЗЕЛЕНАТА ТРАНЗИЦИЈА И ДВИГАТЕЛИТЕ НА РАСТОТ ПО КРИЗАТА

Генералниот директор, Васко Ковачевски и директорите за инвестиции и за финансии Благој Гајдарциски и Добрава Стефаноска, учествуваа на вториот ден на Скопскиот економско-финансиски форум (СЕФФ) каде имаше интересни и стручни дебати во рамки на форумските столбови: „Енергија и зелена транзиција“, „Инфраструктура, поврзаност и трговија“, „Финансиски иновации и инвестиции во услови на неизвесност“, „Нови предизвици за добро владеење“ и „Човечкиот капитал во 21 век“. Меѓу учесниците на панелите беа претседателката на Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) Одил Рено-Басо и потпретседателката на Европската инвестициска банка (ЕБОР) Лилјана Павлова. На одделни панели учествуваа и вице-премиерот за европски прашања Бојан Марикич, министрите за животна средина и просторно планирање, Насер Нуредини, за транспорт и врски Благој Бочварски, за образование и наука Јетон Шакири и за здравство Беќим Сали, потоа директорот на Секретаријатот на Енергетската заедница, Артур Лорковски, претседателот на Регулаторната комисија за енергетика Марко Бислимовски и повеќе амбасадори. Форумот заврши со панел на којшто министерот за финансии Фатмир Бесими и поранешните министри во овој ресор ги сумираа оценките и укажувањата од дводневниот настан. На почетокот на форумот, на првиот панел кој се однесуваше на тоа како да се одговори на макроекономските

предизвици во турбулентни времиња, а во насока на одржување на економскиот раст, беше истакнато дека на кус рок се потребни таргетирани мерки за поддршка на ранливите категории граѓани и на фирмите кои се директно засегнати од кризата, и одржување на стабилноста. На среден и долг рок, пак, поттикнување на конкурентноста и растот преку фокус на структурните реформи: зелена транзиција, енергетска ефикасност, дигитализација, вложување во човечки капитал и поврзување со земјите во регионот. Како што беше истакнато, изминатите две години светот и економијата постојано беа соочени со нови шокови и искушенија – прво пандемијата, која е најдлабоката рецесија од Втората светска војна наваму, второ нарушување на синџирите на снабдување што предизвика раст на цените на примарните производи, особено енергентите, како и затегнување на условите на финансиските пазари. Војната во Украина ја имаше улогата на катализатор во растот на цените на примарните производи, предизвика дополнителни нарушувања на синџирите на снабдување и раст на претпазливоста кај инвеститорите и потрошувачите. Заканите од пандемијата се сè уште присутни, а светската економија истовремено се соочува со повеќе кризи. На панелот беше посочено и дека кризата предизвикала од ковид-19 пандемијата, покажа дека економските и финансиските системи станаа поживаји од глобалната финансиска криза наваму.

– Владата најодговорно се справува со огромните економски и енергетски предизвици, како и со последиците од воената агресија врз Украина. Носиме тешки, принципиелни и пред сè државнички одлуки за да ги заштитиме граѓаните, нивниот стандард и нивните приходи, како и ликвидноста на компаниите, истакна премиерот Димитар Ковачевски. Како клучни мерки коишто Владата ги презеде и ги презема на среден и долг рок тој ги посочи оние за заштита на животниот стандард на најранливите категории граѓани, како и задржување на ликвидноста на компаниите, потоа мерките за одржлив економски раст, односно долгорочна поддршка на растот на производството и зголемување на инклузивноста. Министерот за финансии Фатмир Бесими, пак, оцени дека е добро што земјите покажале добар одговор на кризата предизвикана од пандемијата. Фискалните надлежни тела успеаја да се соочат со влијанието од оваа криза, а се обезбеди и ликвидност во економијата за одржување на економските активности. – Сега условите се различни од гледна точка на меѓународниот пазар, цените на производите се прелеаја и во националните економии, а покрај повисоките цени не загрижуваат и други прашања, како трговијата и потрошувачката. Некои централни банки веќе најавија построги правила што значи дека и цените на финансиските капитал ќе се зголемат, – истакна Бесими. На отворањето на Форумот, добитникот на Нобелова награда за економија, американскиот професор Пол Кругман, осврнувајќи се на состојбите по кризата предизвикана и од пандемијата, но сега и од војната во Украина, истакна дека се чувствуваат последиците од нив, но оти засега не може да се зборува дали технички земјите ќе бидат во рецесија, иако, како што нагласи, сите ќе чувствуваме економска болка. СЕФФ е иницијатива на Министерството за финансии чија цел е да овозможи дебата за јавните политики на теми релевантни за Република Северна Македонија и за Југоисточна Европа, преку годишни конференции, поврмени семинари и портал за анализи и коментари.

К. Л.

МЕЃУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА ВО ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЗДРУЖЕНИЕТО НА ЕНЕРГЕТИЧАРИ-ЗЕМАК „ЕНЕРГЕТИКА 2022“

Здружението ЗЕМАК оваа година одбележа значаен јубилеј – 30 години од своето постоење. На конференцијата што се одржа во хотелот „Дрим“ во Струга, паралелно се одвиваа презентации и постер сесии. Организаторите на конференцијата, Здружението на енергетичарите на Северна Македонија – ЗЕМАК, имаа подготвено тематски области за размена на искуства и планови во секторот енергетика, на регионално, но и на глобално ниво. Годинава преовладуваа стручни трудови од областа

на обновливите извори, пред сè фотоволтаичните системи, но и интересни трудови за батериско складирање на електричната енергија, како и теми поврзани со класичното производство на струја во термоелектраните на јаглен. Конференцијата ја отвори директорот за развој и инвестиции во АД ЕСМ, Благој Гајдарциски, кој е и претседател на ЗЕМАК, а на панелот „Состојби во енергетиката“ зборуваа генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски.

ИНТЕРВЈУ СО ПЕНЗИОНЕРОТ КРСТЕ ЛАЗАРЕСКИ, ПОРАНЕШЕН ГЕОМЕТАР ВО ГРАДЕЖНАТА СЛУЖБА ВО „ЕЛЕКТРО МАВРОВО“

НАЈГОЛЕМАТА РАДОСТ ЗА ГРАДИТЕЛИТЕ НА МАВРОВСКИОТ ХИДРОЕНЕРГЕТСКИ СИСТЕМ БЕА ПРВИТЕ КОЛИЧИНИ НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ОД ХЕ „ВРУТОК“

На свеченоста за одбележувањето на јубилејот 65 години од ХЕС „Маврово“ и АД ЕСМ, беше поканет пензионираниот геометар Крсте Лазарески, кој својата кариера ја почнал во раните 60-ти години на минатиот век и останал во ХЕС „Маврово“ до своето пензионирање. По тој повод редакцијата на „Енергија“ го посети нашиот колега пензионер, при што, од името на АД ЕСМ и од генералниот директор на АД ЕСМ, Васко Ковачевски, му ја предадовме благодарницата на г. Лазарески, за неговиот повеќеденески значаен придонес во рамките на целокупното електро-стопанство. Наедно, изразуваме благодарност до сите поранешни вработени кои го вградиле сопствениот интелектуален и физички труд во енергетските капацитети на АД ЕСМ.

Ве обземаа ли емоции за јубилејот на нашата компанија, 65 години од постоењето на ЕСМ и кога ви ја вработиле благодарницата за вашите заслуги за особен придонес и развој на нашата компанија?

Кога ме поканија да бидам дел од свеченоста, 65 години „Електро Маврово“, морам да признаам ми беше многу мило за укажаната чест што ете некој се сетил на мене, бев почестен и со задоволство прифатив. Јас сум веќе стар, имам 90 години, живеам во Скопје, но душата ми е во Маврово, и навистина многу ми значи сето ова и сега додека разговарам со вас ме преплавуваат силни емоции на радост и среќа. Благодарницата ми е посебно драга, како и сите плакети и награди што досега сум ги добил, сите ми се особено значајни спомени бидејќи тие се вреднување на мојот труд. Еве и сега со вас, сè уште сум позитивно возбуден, секоја награда многу ми значи, зашто јас го паметам речиси секој момент од градбата на хидроелектраните „Вруток“, „Равен“ и „Врбен“.

Се потсетивте ли на почетоците, како течеше процесот на изградба на Мавровскиот систем? Како успеавте да изградите ваков капитален објект, колку беше тешко да се изгради хидроелектрана во услови кога немало патишта, развиена технологија, немало компјутери?

Во годините веднаш по ослободувањето, во време кога на сите страни се обновуваше разрушено-

то или пак се градеше нешто ново, тогаш започнаа работите за изградба на хидроенергетскиот систем „Маврово“. Мавровското поле се претвори во градилиште, јас на почетокот работев како младинец-помошник, што се вели бев уште дете, наутро одев во училиште, попладне работев во Маврови Анови, Врбен и Стрезимир. Секој ден пешачев по 20 км во еден правец, бев преморен од работа, но не се откажував. Работата ми причинуваше задоволство затоа што се тргнав од тешките аргатски работи, иако бев младинец, на мене и на сите останати ни беше платен трудот, имав сместување, исхрана и слично, едноставно кажано функционираше системот. Сите работоспособни, од најмлад до најстар, беа ангажирани во изградбата на Мавровскиот систем, дури и затворениците кои беа сместени во Никифорово работна на изградба на браната.

На почетокот работев на рушевините за изградба на станбените згради и бараки за работниците, сè се работеше рачно, материјалите ги носевме со кофи, иако бевме деца помагавме за да се изградат домовите за работниците - обучени луѓе кои знаеја да управуваат со машините, машински техничари и инженери. Во тоа време машини уште немаше, со колички се носеше земја за насипите на браната, за ископите и за каналите. Во услови на неразвиена технологија и инфраструктура лопатата и копачот беа основни работни средства. По извесен период добивме подарок - булдожери, утоварувачи и скипери од пријателските земји, и

работата одеше полесно затоа што материјалите брзо се транспортираа.

Сите од најмал до најстар, само работевме, не се познававме меѓу себе, само еден поздрав и постојана, континуирана работа. Прво се изградија патиштата, како главна инфраструктура од Маврови Анови, Врбен, Богдево, Торница, Бродец до сифонот Хаџина Река, односно главниот пат, а потоа направивме приклучок за Стрезимир до градилиштето. Немаше стручни лица, многу малку инженери, најчесто беа работници, младинци организирани во групи, едни работеа на тунели, други на градилиште, трети на брана, четврти на патишта и канали, се работеше интензивно за да се запази рокот, за 10 години мораше да се изгради првата хидроелектрана „Вруток“. Ечеа ридовите од бучавата на машините. Бликаше младоста на Нова Југославија. Трепереа Шара, Кораб и Бистра. Илјадници кубни метри земја, бетон и железо почнаа да се вградуваат во браната што го затвори полето и направи големо езеро. Се смени текот на Радика и на многу други реки и

потоци на Шара и Бистра. Водата беше потребна за да ги раздвижи големите турбини на хидроелектраните „Вруток“, „Равен“ и „Врбен“. Изградбата на овој грандиозен електроенергетски систем започна 1947 година и се градеше во 2 фази. Во првата фаза беа целосно направени: Мавровското Езеро, доводот на Радика, цевководот во Вруток, доводните тунели во должина од 6 км, подземниот сифон во Дуф, со 16 м³ во секунда, водостанот на ХЕ „Вруток“, двата агрегати во ХЕ „Вруток“, доводниот тунел во ХЕ „Равен“, со притисок на вода од 32 м³ во секунда, двата агрегати во ХЕ „Равен“, ХЕ „Врбен“, како и доводните канали на реките Јеловска и Беличка. Во 1957 г. беше моето официјално вработување во тогашното „Електро Маврово“, иако јас цело време паралелно и работев и учев за геометар. Државата СФРЈ во тој период се соочуваше со недостиг на квалификувани кадри. Во периодот кога се градеше првата хидроелектрана имаше недостиг на стручен кадар, немаше градежни инженери, техничари, геометри, дефицитарни беа сите кадри од електро и од машинската струка. Во тој период геометрите беа многу барани, јас имав можност да заминам во Египет или во Кина, но сепак се решив за моето родно Маврово. Работевме на обележување на лентите на тунелите, на цевководите, на надземните таложници. Се работеше буквално секаде каде што имаше потреба, на различни места во градилиштето од Равен до Стрезимир и до Црн Камен. Во „Електро Маврово“ во 1957 г. почна геодетското снимање од Влајница до Маврово, со цел да се изврши експропријација на одземеното земјиште, ниви, ливади и други места, за да се оформи езерото т.е. акумулацијата. Ова земјиште беше приватно и мораше да се обесштетат сопствениците и затоа беше неопходно геодетско снимање. Врз основа на геодетскиот елаборат се изврши обележување на терените за да се испита земјиштето дали може да издржи толкава површина вода. Изградбата на езерото зависеше од испитувањето. Во тимот со нас беше вклучено и стручно лице од Варна, и експерти од проектантското

биру. Беше изготвен извештај со прецизни насоки на кои места може да се копа за акумулација, за да не понири водата, и дали теренот е добар, цврст и податлив. Добивме позитивни проценки за извештајот, освен за 2 точки кај Никифорово и Леуново, каде беа пронајдени понори, но се реши и тој проблем. После неколку години проработе еден понор во Леуново, и водата почна да понири, да прави ископ и корито. Еден инженер од Техничкиот факултет проценил дека 30 метри кубни вода во секунда некаде понираат и не се знае каде точно излегуваат. Се правеа прегледи и се пронајде понорот во Церово и кај изворите на Вардар. Се реши проблемот така што се одреди кота до која инфраструктурно може да стои езерото. Се вршеше снимање и испитување колкава количина вода може да се губи и заклучокот беше да се направи брана кај Леуново за да се спречи понирањето. По изградбата на ХЕ „Вруток“ јас веќе имав искуство, учествував и во изградбата на ХЕ „Равен“ и „Врбен“, во изградбата на тунели, сифони и канали, а бев вклучен и во трасирањето на новиот кружен пат околу езерото, бидејќи стариот пат беше целосно потопен од езерото. Најголемата радост за градителите

на Мавровскиот хидроенергетскиот систем беше во 1957 г., кога дојде претседателот Тито, кој на симболичен начин ги пушти во редовна работа агрегатите во ХЕ „Вруток“, кога потекоа и првите количини електрична енергија. Паралелно со изградбата на првата, се градеше и втората фаза. Градителите со исто темпо продолжија со работата. Се изградија вториот сифон во Дуф, вториот цевковод во Вруток, беа изградени уште два агрегати во ХЕ „Вруток“ и уште еден во ХЕ „Равен“.

Зимата, 1956 г. односно ноќта меѓу 10 и 11 февруари, се случила најголемата природна катастрофа во Мавровскиот Регион. Од планината Кораб се струполиле снежни лавини врз бараките на градителите на Мавровскиот хидроенергетски систем. Снежните лавини затрупале над 100 лица, а половината од нив успеале да се извлечат од белата смрт и да се спасат. Најголемиот дел од загинатите биле токму градителите на мавровските хидроелектрани. Какви ви се сеќавањата од овој настан?

Кога беа лавините 1956 година, јас служев војска во Вараждин, но

сведоците на настанот кажуваа дека било страшно, бучела целата планина и над 100 лица биле затрупани, меѓу нив и работници и војници. Снег и виулица, такво било времето таа 1956 г., во првата половина на февруари, низ цела Македонија. Не сообраќало ниту малото вовче на релација Гостивар - Охрид. Во Гостивар имало над 70 см снег, во Маврово над еден метар. Петокот, 10 февруари, Македонија ја зафатил тропски бран и снегот почнал нагло да се топи. Време-невреме што се вели. Собатата, на 11 февруари, работниците одмарале во Стрезимир, во бараките под Кораб. Вредните работници, градителите на системот за неколку часа ги чекала работа, но многумина од нив не го дочекале денот. На белата смрт не можеле да се спротивстават ни граничарите. Мештаните ми кажуваа, се потсетува Лазарески, дека хуманата битка за спасување веднаш започнала, луѓе пристигнувале од сите страни, но до затрупаните тела тешко се стигнувало. Тоа биле морничави глетки, стравотни, незапаметени.

Дали беше вреднуван вашиот труд со оглед на тоа што уште од дете сте работеле на изградбата на Мавровскиот систем?

Јас сум еден од најстарите вработени во „Електро Маврово“, имам добиено и златна плакета од претседателот Тито и неговата сопруга Јованка Броз, на свеченото пуштање на првата хидроелектрана „Вруток“. Како истакнат и вреден работник, низ годините, бев назначен за член во сите органи во работничкиот совет, а бев прогласен и за најзаслужен работник. Членував и во различни комисии: за вработување, за станбени прашања, за рекреација, и постојано и посветено работев за доброто на вработените.

По изградбата на Мавровскиот систем, активно учествував и при градењето на ХЕ „Глобочица“, па дебарската централа „Шпилје“, потоа ТЕ „Осломеј“ во Кичево, браната на Луда Мара во Кавадарци, браната во Куманово и многу, многу други проекти. Како искусен геометар учествував и во обележување, трасирање, и подготовка на геодетски елаборати во Република Бугарија, на скијачкиот центар Банско, потоа скијачкиот центар Копаник во Република Србија, и се разбира подготовка, цртање на траси, обележување на столбови во скијачкиот центар во Маврово, во моето родно огниште Маврово. Со напорен труд, макотрпна работа и верба во себе секој може да успее и да си го оствари сонот. Најважно е да си чесен и вреден!

Се поделивме со нашиот колега-пензионер од тогашното „Електро Маврово“, Крсте Лазарески, го оставивме со фотографските и спомените од изградбата на Мавровскиот систем, и му посакавме добро здравје и спокојни пензионерски денови.

К. Л.

ПОТВРДЕНА УСПЕШНАТА ПРИМЕНА НА СТАНДАРДОТ ЗА КВАЛИТЕТ СО УПРАВУВАЊЕ – ИСО 9001:2015

Во АД ЕСМ успешно се работи според стандардот за квалитет со управувањето ИСО 9001:2015, така што сертификатот за негова примена, продолжува да важи и во наредниот период. Ова е епилогот од редовната годишна надворешна контрола на сертифицирани проверувачи од германската компанија ТУВ Норд Есен, со канцеларија во Пловдив, во врска со примената на стандардот. Во текот на процедурата беше извршена проверка на работењето на тимот задолжен за примена на

стандарди на ниво на АД ЕСМ - подружница ХЕС „Маврово“. Беа проверени повеќе области на дејствување, како што се контекстот на организација, шемата на процеси, матрица на одговорност, преиспитување на раководството, организациска посветеност, интерни проверки и процена на ризици, производство на електрична енергија, јавни набавки, приспособеност кон законската регулатива, човечки ресурси, архивско работење и контрола на возен парк.

УРЕДУВАЊЕ НА ПЛАТОТО ОКОЛУ СПОМЕНИКОТ НА ГРАДИТЕЛИТЕ НА МАВРОВСКИТЕ ХИДРОЦЕНТРАЛИ

Вработени во АД ЕСМ, подружница ХЕС „Маврово“, почнаа акција за партерно уредување на просторот околу споменикот на градителите на мавровските хидроелектрани, лоциран на регионалниот пат Маврови Анови - Дебар. Активностите предвидуваат целосно уредување и чистење околу споменикот од висока трева и ситен отпад, обнова на клупите, замена на дотраените плочки и хортикултурно уредување околу платото на споменикот. За АД ЕСМ, како општествено-одговорна компа-

нија, ова е едно од најзначајните спомен-обележја, што е подигнато во чест на загинатите градители кои трагично ги загубија животите во снежна лавина, ноќта помеѓу 11 и 12 февруари, 1956 година, градејќи го хидроенергетскиот систем „Маврово“. Делегација на АД ЕСМ и на подружница ХЕС „Маврово“, секоја година на 11 февруари положуваат цвеќе пред споменикот, а во чест на работниците се одржува и познатиот спортски настан во нордиско скијање „Мавровски меморијал“.

ИДНИ ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАРИ-ЕНЕРГЕТИЧАРИ НА ПРАКТИЧНА НАСТАВА ВО ПОДРУЖНИЦАТА ЕНЕРГЕТИКА

Десет ученици од средното техничко училиште „Михајло Пупин“ - Скопје, насока електротехничар-енергетичар, изведуваа практична настава во когенеративната гасна

електрана „Енергетика“. Учениците кои завршија прва година, поминаа 10 работни дена во електроработилница, каде под надзор на менторот Владимир Најдовски, беа изведени следните вежби и предавања:

- запознавање со методите за безбедност и заштита при работа (лични заштитни средства, безбедност при движење и работа во постројките);
- теоретско запознавање со основните електроенергетски термини (струја, напон, моќност, енергија, отпорност, индуктивност, капацитивност) како и соодветна практична демонстрација;
- сервиска и паралелна врска на електрично коло;
- основни мерни методи со фазомер и унимер;

- практична изведба на испитни светилки за монофазно и меѓуфазно испитување напон;
- практична изведба на релејно контакторско пуштање на електромоторен погон во празен од;
- целосна практична монтажа на флуоросцентно светло (од шема до вклучување во работа) и
- разгледување на основниот процес на работа на термоелектрана и електроенергетски систем на самото место. Практичната настава го олеснува процесот на учење и овозможува идните техничари побрзо да се вклопат во работната средина и подготвени да ги добијат првите задачи по нивното вработување, особено што електротехничар-енергетичар е дефицитарно занимање.

ХУМАНА ПРИКАЗНА

СО ПОДДРШКА НА АД ЕСМ И ЕЛЕМ ТУРС СЕ ОДРЖА ЛЕТНИОТ КАМП „СИТЕ СМЕ ИСТИ 3“

АД ЕСМ ја поддржа реализацијата на летниот камп „Сите сме исти 3“, како дел од активностите на проектот „Хуманко“, во организација на Клубот на млади на Црвениот крст на општинската организација Карпош, Скопје. Кампот се одржа од 27 јули до 5 август, во автокампот „Ливадиште“ во Струга, каде што учесниците беа сместени во камп-населба од 15 шатори. Нашата компанија ја препозна хуманата страна на проектот, и овозможи вкупно 52 лица, од кои 28 деца и

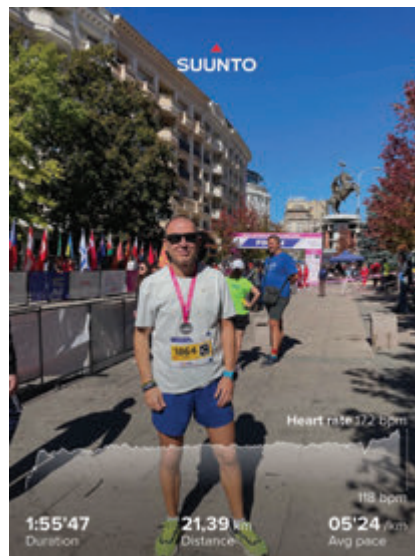
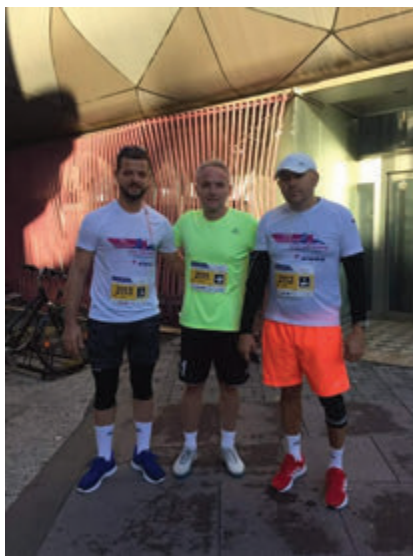
млади од целната група, да научат, од 17 волонтери, што значи хуманост, еднаквост и непристрасност. Реализацијата на летниот камп е помош и поддршка во воспитно-образовниот процес и подобрување

на социјализацијата на деца и млади со попреченост, деца од социјално-загрозени семејства, деца со општи и специфични тешкотии во учењето и деца од еднородителски семејства.

ЕКИПА ОД АД ЕСМ НА СКОПСКИОТ МАРАТОН 2022

По jubileen 18. пат се одржа најмасовната спортска манифестација кај нас „Виз Ер скопски маратон 2022“, на којашто со своја екипа учествуваа и нашата компанија. Нашите колеги-маратонци изразија благодарност до Синдикатот на АД ЕСМ, кој е покровител на оваа реномирана спортска манифестација и за сите учесници обезбеди спортски маици, брендирали со логото на компанијата. Маратонот не е само учество и натпреварување, туку и одлична можност не само за спортување туку и за дружење меѓу колегите. Маратонците на АД ЕСМ беа поддржани и од други колеги кои ги бодреа покрај патеката, и им даваа силна поддршка да ја завршат трката и да стигнат до целта.

ХОБИ- ГОЛФ, ПАНЧЕ БОГОЕВСКИ, НАДЗОРЕН ИНЖЕНЕР ЗА МАШИНСКА ОПРЕМА И ДОГОВОРНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ВО ХЕС „ТРЕСКА“

ГОЛФОТ Е ИГРА ВО КОЈА СЕ НАТПРЕВАРУВАТЕ САМ СО СЕБЕСИ, А НЕ СО ДРУГИТЕ!

Нашиот колега Панче Богоевски, вработен во ХЕС „Треска“, на работно место надзорен инженер за машинска опрема и договорна документација, кога почнал да игра голф мислел дека со играта ќе го надмине стресот предизвикан од ситуацијата со корона вирусот, дека овој спорт е само забава, дека станува збор за лесна игра којашто не изискува многу напор и во која со шутирање на топката ти поминува побрзо времето, за набргу да сфати, веднаш по првиот удар со палката, дека голфот е една фасцинантна игра за која може да се напишат цели книги.

Од каде желбата за голф и колку време се занимаваш со овој спорт?

На самиот почеток на пандемијата со ковид-19, вознемирен од честото воведување карантин и полициски час, отидов да трчам во градскиот парк каде што забележав група од десетмина играчи на голф коишто во тој момент тренираа. Имав чувство дека можеби голфот е одлична забава за да се ублажи влијанието од корона-мерките во социјална смисла, и им пријдов да ги прашам за играта и дали има кај нас голф-клуб за почетници. Ме примија со насмевки и ми кажаа дека постои една група на заинтересирани луѓе кои би требало скоро да започнат со играње. Разменивме контакти и за кратко време добив нотификација на телефонот „join group golf beginners“, и така од април 2020 година па сè до денес се рекреирам со играње голф.

Дали голфот е популарен во Македонија и може ли да ни ги објасниш основните правила на оваа игра?

За популарноста на голфот кај нас е сè уште рано да се зборува бидејќи немаме професионален терен за голф, но ако го имаме мислам дека би бил доста популарен. Но, сепак сметам дека како група од триесетмина македонски голф спортисти сме особено посветени на играта, и навистина можеме да се пофалиме дека имаме постигнато одлични резултати на меѓународен план. Што се однесува до самата игра, голфот се игра на 18 дупки (патеки). Постојат дупки што се предвидени да се завршат со 3, 4 и 5 удари PAR3, PAR4 како и PAR5. Главна задача на играчот е со најмал број удари да ги заврши 18-те дупки, а крајниот победник е играчот којшто освоил најмногу дупки. Постојат шест вида на палки во зависност од посакуваното растојание на ударот: Driver, Wood, Hybrid, Iron, Wedge I Putter. За време на играта се користат максимално 14 палки. Секоја патека е направена да има препреки (hazards), како што се бункерите со песок, странична висока трева, езерата, дрвјата и слично. Патека се започнува со удирање на топката од T-box (почеток на секоја патека) и секој нареден удар е исклучиво од местото каде што сме ја нашле. Доколку топката отиде во вода, се продолжува со играта од местото каде што влегла топката во водата со еден казнен удар. Патека е завршена кога топката е во дупка.

Се игра со палки и топки, велат дека голфот е многу едноставен, но и многу комплексен спорт, зошто?

Голфот е игра во која се натпреварувате со себеси, а не со другите, и тој натпревар придонесува да станеме подобри луѓе. Голфот е борба пред сè со самиот себе, со сопствените стравови и грижи, борба со сопственото его. Кога ќе успееш да ги надминеш сите тие предизвици, да ја избереш вистинската стратегија, тогаш практично стекнуваш право уште еднаш да се поклонеш пред себе си и учиш да се почитуваш. Во голфот има посветеност, напорна работа, размислување, стекнување самодоверба, толеранција, а од друга страна, пак, нема нечовечност, нема ароганција, нема суровост. Секоја добро одиграна рунда носи огромно чувство на среќа и задоволство. Мора да признаеме: тоа е во човечката природа, сите ние сме во постојана потрага по препознавање на вистинските вредности. Голфот е релаксација на умот, надминување на стресот, спорт што го одржува вашиот ум постојано буден и ви носи исклучителни моменти на среќа. Навидум изгледа како едноставен спорт, но по првиот обид за удирање на топката се менува перцепцијата за лесна игра. Да се постигне нивото на добра игра е многу комплексен и напорен процес. Потребно е користење на извонредна страте-

На сликата е претставена една патека со сите нејзини препреки

гија за да се поминат сите препреки со малку удари. И кога ќе си помислиш дека си на самиот крај од патеката, доаѓа најтешкото. Гринот околу знамето и дупката. Тука се случува да се изгубат и до 3 и повеќе удари за да се доведе топката во дупка. Секоја следна патека ја започнува играчот којшто имал најмал број удари на претходната. За време на играта се поминуваат околу 12 км пешачење и се игра околу 5 часа.

Оваа игра бара бонтон помеѓу играчите и соодветна облека и обувки, може ли збор-два околу принципите, кодексот на однесување и облекување?

Во основа голфот го практикуваат ценители па оттаму има кодекс на однесување и облекување. За време на играта секој играч ги бодри другите во неговиот флајт (Flight- претставува група од 4

голфери кои истовремено играат на една патека), иако тие се натпреваруваат меѓу себе. Што се однесува до гардеробата, пожелно е да се носат панталони, долги или кратки, маица или блуза со крагна, како и соодветни обувки со крампони. Порано практикувале да носат качкети и шешири, но денес најчесто се носат спортски капи.

Што треба да поседува еден играч за да победи на терен? Дали само индивидуална подготовка, среќа, одлична перцепција на теренот, умешност на совладување на пречки (бариери, грмушки, трева, вода..)?

Пред сè потребна е напорна работа и дисциплина за да се победи. Играта бара високо ниво на концентрација особено за време на ударот. Самодовербата тука би ја ставил на прво место,

бидејќи доколку се доведете во ситуација да се колебате дали го користите вистинскиот стап, дали сте ја одбрале вистинската техника на удирање, дали сте наместени во посакуваниот правец, во таква ситуација сигурно нема да имате добар удар. Несомнено е потребно да се анализираат сите препреки што се пред нас, но и среќата си има свој влог!

За крај, дали може да ги споделите со нас вашите досегашни натпревари и успеси?

Досега имам освоено второ место НЕТ во македонска лига за 2020/21, трето место НЕТ во македонска лига за 2021/22, второ место НЕТ на турнир на македонскиот клуб Ривер Сајт како и трето место НЕТ на меѓународниот натпревар на BDO.

На нашиот колега Панче Богоевски му посакуваме уште многу натпревари и победи.

К.Л.

НАША ФОТОПРИКАЗНА

Сите вработени во АД ЕСМ, во сите подружници низ целата држава, учествуваа во големата еколошка акција за уредување, зазеленување и чистење на околината по повод 5 јуни, Светскиот ден за заштита на животната средина.

